

УДК 811.161.2'243:81'373-047.22

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ІНШОМОВНІЙ АВДИТОРІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ

Оксана Трумко

*Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»
вул. С. Бандери, 32а, 79013, Львів, Україна
тел.: 067 454 21 62
ел. пошта: oksana_trumko@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0003-3816-6164>*

У статті проаналізовано ключові теоретичні та практичні аспекти формування лексичної компетентності у процесі вивчення української мови як іноземної. Лексична компетентність розглядається як важлива частина іншомовної комунікативної компетентності, яка забезпечує ефективне спілкування відповідно до мовних і культурних норм. Автор розкриває особливості засвоєння лексики на початковому (A1), базовому (A2) і рубіжному (B1) рівнях володіння українською мовою. Проаналізовано методи викладання, які включають системно-мовні, умовно-комунікативні та комунікативні типи вправ, а також інтерактивні методи, такі як мовні ігри, робота з текстами та візуальні засоби навчання. Завдяки комунікативному підходу, що передбачає роботу з реалістичними текстами, рольові ігри та ситуативні діалоги, реалізовано процес занурення іншомовців у мовне середовище. На основі теми «Професії» запропоновано як традиційні системно-мовні, так і комунікативні завдання, адаптовані до потреб іншомовців. Представлений комплекс вправ спрямований на поступове формування лексичних навичок: від ознайомлення з новими словами до їх активного застосування в мовленні. Він забезпечує розвиток навичок читання, говоріння, слухання та письма. Завдяки цим завданням іншомовці вчаться працювати з текстами та створювати тексти. Застосування таких методів сприяє підвищенню мотивації студентів та ефективному засвоєнню лексичного матеріалу. Читання чи слухання текстів про відомих українців формує лінгвокраїнознавчу компетентність. Описані підходи можуть використовуватися і для аудиторної, і для самостійної роботи студентів. Практична значущість роботи полягає у впровадженні сучасних підходів до викладання лексики української мови як іноземної. Запропоновані підходи та типи вправ можуть бути адаптовані для вивчення інших тем в іншомовній аудиторії на всіх рівнях.

Ключові слова: методика викладання української мови як іноземної, лексична компетентність, рівні володіння мовою, вправи.

DOI:

Формулювання проблеми. Одним із ключових питань у методиці викладання української мови як іноземної є забезпечення оптимальних умов для формування лексичної компетентності в іншомовців, що є невіддільною частиною іншомовної комунікативної компетентності – здатності іншомовця успішно розв'язувати завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, яка вивчається, відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого і опосередкованого контактів [9: 30]. З лексичною компетентністю безпосередньо пов'язані й усі інші компетентності (граматична, семантична, фонологічна, орфографічна, орфоепічна, соціолінгвістична та прагматична) [1: 132]. На кожному етапі вивчення лексики можна підібрати певні моделі навчання, які б допомагали запам'ятовувати лексичні одиниці якомога продуктивніше, при цьому не навантажуючи аудиторію. Є три основні моделі: 1. Запам'ятовування та повторення вивченого для покращення словникового запасу. 2. Перегляд тексту або матеріалів, які відповідають потребам іншомовців і допомагають у вивченні лексики. Ця модель стверджує, що зосередження на потребах і бажаннях іншомовців у засвоєнні лексики є більшим важливим, ніж вивчення конкретних слів. 3. Вироблення лексичних умінь і навичок за допомогою різноманітних завдань: знайти зайве слово; виписати з переліку певний тип слів; дібрати синоніми чи антоніми; заповнити пропуски у реченнях потрібним словом залежно від контексту; підписати зображення тощо. Автори сучасних підручників про-

понують багато мовних ігор для збагачення словникового запасу іноземців. Проте важливо з'ясувати, які методичні прийоми застосовують для вивчення лексики на різних рівнях опанування мови та проілюструвати особливості їх використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні принципи вивчення лексики в іноземній аудиторії представлені у статтях І. Зозулі, О. Костюшко, О. Туркевич [5; 7; 11]. Також описано систему лексичних вправ, спрямованих на формування лексичних навичок і вмінь у навчанні української мови як іноземної [4].

Особливу увагу в лінгводидактиці присвячено питанням засвоєння різних пластів лексики. Зокрема, виокремлено особливості вивчення просторічної [14] та образної лексики [13], порушено питання опанування фразеологізмів [8], досліджено значення назв кольорів в українській мові з огляду на їхні мовні та етнографічні особливості [10]. Окремі статті висвітлюють роботу з професійно орієнтованим текстом, на основі якого іноземні студенти вивчають мовні процеси та явища, практичні прийоми професійного спілкування та виробляють лінгвістичні навички [6].

Мета цієї статті – розкрити особливості вивчення лексики української мови з огляду на рівні володіння в іноземній аудиторії, зокрема на рівнях А1–А2 та В1. Для цього опишемо загальні принципи вивчення лексики та представимо методичні розробки на тему «Професії».

Виклад основного матеріалу. Рівні А1–А2. Лексична компетентність формується поступово: від ознайомлення з новими лексичними одиницями до їх активного використання в процесі комунікації, і включає такі етапи: 1) сприйняття словоформи (засвоєння вимови і правопису), 2) розуміння значення слів (звертаємо увагу на багатозначні слова та особливості вживання слів у певних ситуаціях), 3) запам'ятовування слова, 4) комунікативне використання слова [16 : 29–30; 17 : 61–62]. Важливо на початкових етапах засвоєння лексики помітити та зрозуміти нове слово. Наприклад: під час вивчення іменників варто максимально застосовувати візуальні елементи (картки, картинки, об'єкти з реального життя, апелювання до досвіду аудиторії); абстрактні слова не можуть бути пояснені просто за допомогою карток, тому використовують синоніми, антоніми, дефініції або просто контекст. Для формування впізнаності нових слів і навичок відтворення вивченої лексики іноземці виконують різноманітні вправи. Залежно від характеру й орієнтації лексичні вправи поділяють на некомунікативні або системно-мовні, умовно-комунікативні та комунікативні (мовленнєві). Оволодіння формою, значенням, функцією лексичних одиниць відбувається завдяки виконанню некомунікативних та умовно-комунікативних. Далі, завдяки створеним умовам для спілкування в усній і письмовій формі з використанням нових лексичних одиниць, студенти виконують комунікативні вправи [3]. Розглянемо ці типи вправ детальніше.

1. Системно-мовні (некомунікативні) вправи спрямовані на осмислення лексичного матеріалу, набуття лексичних знань. Ці вправи знайомлять зі звучанням лексичних одиниць (повторення слів, словосполучень і мовленнєвих кліше за викладачем із виділенням наголосу), допомагають оволодіти знаннями про словотвір лексичних одиниць (групування слів за різними ознаками), забезпечують набуття знань про семантику лексичних одиниць, сполучуваність (вибір синоніма, антоніма, фразеологізмів тощо).

2. Умовно-комунікативні вправи – це «такі лексичні вправи, виконання яких дозволяє підготувати учнів до здійснення мовленнєвої діяльності мовою, що вивчається, з використанням введеної лексики» [4 : 302]. Ці вправи побудовані на імітації реальних ситуацій спілкування та передбачають введення вивчених лексичних одиниць у речення.

3. Комунікативні вправи – це застосування вивчених слів у процесі комунікації з урахуванням лінгвокультурологічних особливостей мови. Ці завдання спрямовані на розвиток монологічного та діалогічного мовлення, реалізацію різноманітних комунікативних інтенцій тощо.

Рівні А1–А2 є початковими: іншомовці тільки вивчають слова, знайомляться з граматикою мови, принципами комунікації. Тому рекомендують використовувати 1) переклад як найкоротший шлях до значення слова; 2) візуальні засоби (демонстрація реальних предметів, малюнків, дій або жестів); 3) вербальні засоби презентації (дефініції та ситуації) для контекстуалізації нової лексики [5]. Для початкового рівня питання вибору лексики є одним із найскладніших. Його розв’язання пов’язане з необхідністю створення лексичних мінімумів.

О. Туркевич та К. Бородин для рівня А1 пропонують такий мінімальний набір лексем до теми «Професії»: *професії, бізнесмен / бізнесменка, викладач / викладачка, партнер / партнерка, працівник / працівниця, водій / водійка, вчитель (учитель) / вчителька (учителька), директор / директорка, журналіст / журналістка, лікар / лікарка, перекладач / перекладачка, письменник / письменниця, продавець / продавчиня, спортсмен / спортсменка, студент / студентка, учень / учениця, бізнес, робота, офіс, бути, працювати, робити* [12 : 45–46].

Пропонуємо урок на тему «Професії», що передбачає вивчення нової лексики та введення її у комунікативний контекст. Оскільки іншомовці бачать особливості функціонування лексики у реальному житті (говоріння, читання та письмо), це дозволяє розуміти правильне вживання слова та запобігати помилкам, які виникають, коли вивчають лише словник.

Лексичний мінімум: професія, менеджер / менеджерка, лікар / лікарка, вчитель / вчителька, журналіст / журналістка, актор / акторка, перукар / перукарка, кухар / кухарка, кур’єр / кур’єрка, офіціант / офіціантка, фермер / фермерка, співак / співачка, водій / водійка, поліціант / поліціантка, письменник / письменниця, художник / художниця, продавець / продавчиня, фотограф / фотографія, пенсіонер / пенсіонерка, працювати.

Фрази: 1. Ти працюєш? – Так. = Так, я працюю. / Ні. = Ні, я не працюю. / Я безробітний. / Я безробітна. / Я не маю роботи. / Я пенсіонер. / Я пенсіонерка. 2. Хто ти за професією? – За професією я вчитель. / Я вчитель. 3. Ким ти працюєш? – Я працюю вчителем. / Вчителем.

ГраMATика: орудний відмінок.

1. Підпишіть зображення (демонструємо фотографії / картки з людьми різних професій).

2. Відшукайте назви професій.

л	в	ч	и	т	е	л	ь	к	а
і	ж	у	р	н	а	л	і	с	т
к	в	х	у	д	о	ж	н	и	к
а	о	ф	о	т	о	г	р	а	ф
р	д	с	п	і	в	а	ч	к	а
к	і	о	ф	і	ц	і	а	н	т
у	й	ф	е	р	м	е	р	к	а
х	п	р	о	д	а	в	е	ц	ь
а	п	е	р	у	к	а	р	к	а
р	п	о	л	і	ц	і	я	н	т

3. Розшифруйте назви професій: немеджер – менеджер; рмеєфр – _____; сьпименниця – _____; графотот – _____; піваск – _____; вокайд – _____.

4. Запишіть чоловічі відповідники: вчителька – вчитель; перекладачка – _____; кур’єрка – _____; менеджерка – _____; продавчиня – _____; письменниця – _____.

5. Продовжте речення. 1. Дем'ян працює *актором* (актор). 2. Михайло працює _____ (журналіст). 3. Олег не працює _____ (лікар). Він працює _____ (викладач). 4. Оксана працює _____ (вчителька). 5. Оля працює _____ (перукарка). 6. Галина не працює _____ (продавчиня). Вона працює _____ (кухарка).

6. Розкажіть за зразком: Анна, 42, перекладачка. Це Анна. Їй 42 роки. За професією вона перекладачка. / Це Анна. Їй 42 роки. Вона працює перекладачкою.

Ірина, 23, викладачка / Іван, 37, водій / Микола, 25, фотограф / Галина, 43, продавчиня / Ліля, 18, офіціантка / Андрій, 29, художник.

7. А. Прочитайте текст.

У світі люди працюють програмістами, маркетологами, менеджерами та лікарями. Є будівельники, юристи, дизайнери, вчителі. За професією багато людей економісти, інженери, журналісти та кухарі. В Україні є програмісти, маркетологи, менеджери та лікарі. Українці працюють будівельниками, юристами, дизайнерами, вчителями. Вони також працюють економістами, інженерами, журналістами та кухарями.

Б. Підкресліть невідомі слова та з'ясуйте їхні значення.

В. Запишіть назви професій із тексту у дві колонки.

Називний відмінок множини	Орудний відмінок множини
<i>економісти,</i>	<i>програмістами,</i>

8. А. Послухайте діалог.

– О! Привіт, Наталю! Ти працюєш офіціанткою?
 – Привіт, Алексе! Так. Ти теж працюєш?
 – Так. Я працюю кур'єром.
 – Хто твої батьки за професією?
 – Мій тато менеджер. Моя мама працює перекладачкою. А ким працюють твої батьки?
 – Мій тато працює лікарем. Моя мама вчителька. Вона не працює. Вона не має роботи.
 – Моя бабуся працює продавчиною. Мій дідусь водій.
 – Мій дідусь теж працює водієм. Моя бабуся не працює, вона пенсіонерка.

Б. Так чи ні?

1. Алекс працює офіціантом. – *Ні*. 2. Наталя працює вчителькою. 3. Тато Алекса викладач. 4. Мама Алекса перекладачка. 5. Батьки Наталі пенсіонери. 6. Бабуся Алекса працює лікаркою. 7. Бабуся Наталі журналістка.

В. Із поданих слів складіть речення.

1. Хто / професією / твої / за / батьки? – *Хто твої батьки за професією?*
 2. Ким / твої / працюють / батьки? – _____ 3. перекладачкою / працює / Моя / мама. – _____ 4. Мій / моя / тато / мама / працює / вчителька / лікарем. – _____ 5. Вона / має / роботи / не. – _____ 6. не / бабуся / працює / Моя / вона / пенсіонерка. – _____

9. Перегляньте родинне дерево Лесі Українки (URL: <https://osvitoria.media/news/zapustyly-proyekt-pro-vydatni-ukrayinski-rodyny/kosach-rodynne-derevo/>). **Розкажіть за зразком: Це Олена Пчілка. Вона мама Лесі Українки. Вона письменниця.**

10. Перегляньте відео (URL: <https://nachasi.com/news/2019/05/07/stereotypy->

[profesii-experyment-shkola/](#)). **Запишіть назви професій, які ви почули. Поміркуйте, чи є тільки чоловічі або тільки жіночі професії? Назвіть їх.**

Рівень В1. На цьому рівні кількість вправ і завдань збільшується, а їхня структура ускладнюється, що зумовлено значним обсягом опрацьовуваного мовного матеріалу. Рекомендується використовувати для цього рівня різні тексти для читання або слухання, адже лінгводидакти доводять, що саме тексти є основним й обов'язковим матеріалом у процесі вивчення лексики української мови як іноземної [11]. Традиційно робота з іношомовними текстами містить дотекстовий (передтекстовий), притекстовий та післятекстовий етапи. Саме дотекстовий етап передбачає: а) аналіз мовних і смислових труднощів; б) введення у проблеми; в) формулювання комунікативної установки на читання тексту [6 : 119]. Він забезпечить актуалізацію знань іноземців, підготовку до сприйняття тексту, подолання лексичних, граматичних і лінгвостилістичних труднощів.

Для цього рівня можна підбирати тексти про відомих особистостей. Пропонуємо текст для слухання про Поліну Райко.

Дивосвіт Поліни Райко

Хто ця бабуся на фотографії? У неї такі лагідні очі й така добра усмішка!

О, це унікальна людина! Її звали Поліна Райко. Знайомтесь. Це не просто мешканка Олешок (міста на півдні України) – це знаменитість. Художниця, яка відкрила свій талант у 68 років.

Вона жила неподалік від річки Конки в Олешках. Її хата була незвичайна, фантастична. Всі шість кімнат, стіни, стеля, піч, ворота, паркан були розмальовані дивовижними малюнками. Їх створила Поліна Райко. На них можна побачити все її важке життя. Ось три ангели з крилами – це її дві сестри і сама вона. А ось – чоловік із вудкою у човні, а коло нього – багато пляшок. Це її чоловік. Він пив багато алкоголю. А ще – її маленькі дітки з ангелом. Вона хотіла їх намалювати, щоб продовжували жити на стінах будинку, де вони виростили. Її син і донька померли молодими. Тут можна було побачити і церкву, і хрести, і навіть зірку – символ страшних московських часів. Ці картини нам розповідають про важке життя Поліни Райко, про її мрії та фантазії. Про звірів, яких вона ніколи не бачила, але вони жили в її уяві та у її снах. Малювала художниця птахів, риб, котів і багато квітів.

В Олешках казали, що вона божевільна. На гроші з пенсії вона купувала фарби. А щоб люди не сміялися з неї, закривала вікна, двері, щоб ніхто не бачив, і малювала. А коли намалювала свого останнього ангела, як згадує її сусідка, пішла до магазину, купила собі морозива і лягла спати. Вона померла. Це було взимку 2004 року. Поліні було 75 років.

Дивовижної хати Поліни Райко вже немає. Її затопило водою, коли московити влітку 2023 року підірвали Каховську ГЕС. Але є фотографії, спогади і частково стіни, які розповідають про талановиту художницю.

Формуємо словник, що містить невідомі слова, значення багатозначних слів, які будуть у тексті, пояснення реалій тощо, і дотекстові вправи. Перша частина дотекстових вправ – це робота зі словником.

Словник: *вудка* – знаряддя для риболовлі; *затопити* – покрити водою простір, поверхню; *зірка* – тут: символ радянської влади; *крило* – частина тіла, за допомогою якого птахи літають; *пенсія* – тут: кошти, які отримують люди, які вже не працюють у зв'язку з віком; *підірвати* – зруйнувати, знищити щось за допомогою

вибуху; *ніч* – споруда для обігрівання приміщення, випікання хліба, приготування страв, напоїв; *уява* – здатність образно створювати або відтворювати щось в думках, свідомості; *частково* – не повністю; *човен* – невелике судно.

1. Заповніть пропуски у реченнях словами зі словника. Поставте їх у правильні форми. 1. Мій друг любить ловити рибу, тому ми подарували йому _____. 2. Дідусь отримав _____ і купив квитки на футбольний матч. 3. Бабуся любить готувати їжу в _____. 4. Це завдання я виконала _____, бо не вивчила всіх правил. 5. З цієї будівлі зняли _____ – символ радянської влади. 6. Мій друг малює лише фантастичні речі, бо має багату _____.

2. Знайдіть у словнику слова, що позначають засоби, за допомогою яких можна літати – _____; ловити рибу – _____; плавати – _____; купувати – _____; готувати – _____.

3. Доберіть до слів *затопити* і *підірвати* відповідні слова з довідки. Складіть із ними речення. Довідка: місто, гора, поле, гідроелектростанція, старий будинок.

4. З'єднайте синоніми.

дивовижний	добрий
лагідний	обдарований
страшний	особливий
талановитий	фантастичний
унікальний	злий

5. Поміркуйте, на чому художники пишуть свої картини. Складіть перелік із п'яти таких предметів.

Також заняття доповнюють завдання, які передбачають роботу з основним змістом тексту, розвиток навичок говоріння та проєктна робота.

Висновки. Таким чином, ефективне навчання лексики потребує детального підбору методів і засобів. Важливо не тільки на основі традиційних системно-мовних вправ вивчати нові лексеми, а й за допомогою комунікативно орієнтованих завдань, що дозволяє студентам не лише запам'ятовувати нові слова, а й використовувати їх у реальних мовленнєвих ситуаціях. Використання інтерактивних методів, таких як мовні ігри, інформаційні засоби, робота з текстами та рольові ігри, значно покращує засвоєння лексики та сприяє розвитку комунікативних навичок. Важливо до кожного рівня володіння мовою обирати оптимальні способи подання нової інформації. Тому у статті запропоновано систему вправ на основі теми «Професії», що включає різноманітні завдання для іншомовців. Ці вправи покращують формування лексичних навичок від первинного знайомства зі словами до їх активного використання в мовленні, що може бути у майбутньому використана і для інших тем, які опановують в іншомовній аудиторії.

Список використаної літератури

1. Амеліна С. Методика формування лексичної компетенції майбутніх філологів. *Вісник Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. Педагогічні науки.* 2014. № 2 (8). С. 131–135.
2. Гапоненко Л., Пантелєєва В. Особливості методів навчання лексики на уроках іноземної мови у середній школі. *Актуальні питання філології та методики викладання мов.* 2020. Вип. 3 (15). Ч. 2. С. 120–129.
3. Гнаткевич Ю. Навчання лексичного аспекту чужоземної мови у вищих навчальних закладах. Київ : Просвіта, 1999. 319 с.

4. Єщенко Н. Система лексичних вправ у викладанні української мови як іноземної. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 35. Т. 2. С. 298–305.
5. Зозуля І. Вивчення лексики української мови як іноземної. *XLVIII Науково-технічна конференція підрозділів Вінницького національного технічного університету : матеріали конференції*. Вінниця, 2019.
6. Зозуля І., Стадній А. Система передтекстових завдань під час роботи з іншомовними фаховими текстами. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2019. Вип. 14. С. 116–127.
7. Костюшко В. Лінгвістичні основи формування в іноземних студентів лексикологічної компетентності у процесі навчання української мови. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 61. С. 147–151.
8. Лагута Т. Фразеологізми як аспект вивчення лексики української мови іноземними студентами. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2008. № 12. С. 136–141.
9. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : курс лекцій : навч.-метод. посіб. / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.
10. Процик І., Бурковська О. Багатство значень ахроматичних кольороназв в українській мові (на матеріалі підручників та посібників з української мови як чужої). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 9. С. 102–110.
11. Туркевич О. Вивчення лексики української мови на текстовій основі у процесі вивчення української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 2. С. 201–201.
12. Туркевич О., Бородін К. 1000 й 1 слово. Лексичний мінімум з української мови (А1) : навчальний посібник. Берлін, 2023. 58 с.
13. Щепанська Х. Вивчення образної лексики в курсі українська мова як іноземна (на прикладі образу серця). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2019. Вип. 14. С. 181–189.
14. Юзвяк І., Качала О. Вивчення просторічної лексики на заняттях з української мови як іноземної на основі твору Юрія Андруховича «Лексикон інтимних міст». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологія*. 2018. Вип. 1 (69). С. 250–254.
15. Ahmadi M. R. Improving Vocabulary Learning in Foreign Language Learning Through Reciprocal Teaching Strategy. *International Journal of Learning & Development*. 2012. Vol. 2. № 6. P. 186–201.
16. Börne W. Didaktik und Methodik der Wortschatzarbeit: Bestandsaufnahme und Perspektiven. *Germanistische Linguistik*. Hildesheim : Olms, 2000. S. 29–56.
17. Cook V. Second Language Learning and Language Teaching. London : Arnold, 2001.

References

1. Amelina S. Metodyka formuvannia leksychnoi kompetentsii maibutnikh filolohiv. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu im. A. Nobelia. Seriya : Pedahohika i psykholohiia. Pedahohichni nauky*. 2014. № 2 (8). S. 131–135.
2. Haponenko L., Pantelieieva V. Osoblyvosti metodiv navchannia leksyky na urokakh inozemnoi movy u serednii shkoli. *Aktualni pytannia filolohii ta metodyky vykladannia mov*. 2020. Vyp. 3 (15). Ch. 2. С. 120–129.
3. Hnatkevych Yu. Navchannia leksychnoho aspektu chuzhozemnoi movy u vyshchykh navchalnykh zakladakh. Kyiv : Prosvita, 1999. 319 s.
4. Yeshchenko N. Systema leksychnykh vprav u vykladanni ukrainskoi movy yak inozemnoi.

Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. 2021. Vyp. 35. T. 2. S. 298–305.

5. Zozulia I. Vychennia leksyky ukrainskoi movy yak inozemnoi. *XLVIII Naukovo-tekhnichna konferentsiia pidrozdiliv Vinnytskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu : materialy konferentsii.* Vinnytsia, 2019.

6. Zozulia I., Stadnii A. Systema peredtekstovykh zavdan pid chas roboty z inshomovnymy fakhovymy tekstamy. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi.* 2019. Vyp. 14. S. 116–127.

7. Kostyushko V. Linhvistychni osnovy formuvannia v inozemnykh studentiv leksykologichnoi kompetentnosti u protsesi navchannia ukrainskoi movy. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova. Seriiia 5 : Pedahohichni nauky: realii ta perspektvy.* 2018. Vyp. 61. S. 147–151.

8. Lahuta T. Frazeholizmy yak aspekt vychennia leksyky ukrainskoi movy inozemnymy studentamy. *Vykadannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky.* 2008. № 12. S. 136–141.

9. Metodyka formuvannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii : kurs leksii : navch.-metod. posib. / O. B. Biych, N. F. Borysko, H. E. Boretska ta in.; za red. S. Yu. Nikolaievoi. Kyiv : Lenvit, 2011. 344 s.

10. Protsyk I., Burkovska O. Bahatstvo znachen akhromatychnykh koloronazv v ukrainskii movi (na materialii pidruchnykiv ta posibnykiv z ukrainskoi movy yak chuzhoi). *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi.* 2014. Vyp. 9. S. 102–110.

11. Turkevych O. Vychennia leksyky ukrainskoi movy na tekstovii osnovi u protsesi vychennia ukrainskoi movy yak inozemnoi. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi.* 2007. Vyp. 2. S. 201–201.

12. Turkevych O., Borodin K. 1000 y 1 slovo. Leksychnyi minimum z ukrainskoi movy (A1) : navchalnyi posibnyk. Berlin, 2023. 58 s.

13. Shchepanska Kh. Vychennia obraznoi leksyky v kursy ukrainska mova yak inozemna (na prykladi obrazu sertsia). *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi.* 2019. Vyp. 14. S. 181–189.

14. Yuzviak I., Kachala O. Vychennia prostorichnoi leksyky na zaniattiakh z ukrainskoi movy yak inozemnoi na osnovi tvoruri Andriukhovicha «Leksykon intymnykh mist». *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia : Filolohiia.* 2018. Vyp. 1 (69). S. 250–254.

15. Ahmadi M. R. Improving Vocabulary Learning in Foreign Language Learning Through Reciprocal Teaching Strategy. *International Journal of Learning & Development.* 2012. Vol. 2. № 6. P. 186–201.

16. Börne W. Didaktik und Methodik der Wortschatzarbeit: Bestandsaufnahme und Perspektiven. *Germanistische Linguistik.* Hildesheim : Olms, 2000. S. 29–56.

17. Cook V. Second Language Learning and Language Teaching. London : Arnold, 2001.

METHODOLOGY OF LEXICAL COMPETENCE DEVELOPMENT IN A FOREIGN LANGUAGE AUDIENCE: THEORETICAL ASPECTS AND PRACTICAL APPROACHES

Oksana Trumko

*International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations
of Lviv Polytechnic National University
32a S. Bandera St., 79013, Lviv, Ukraine
phone: 067 454 21 62
e-mail: oksana_trumko@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0003-3816-6164>*

The article analyzes the key theoretical and practical aspects of developing lexical competence in the process of learning Ukrainian as a foreign language. Lexical competence is considered an essential component of foreign language communicative competence, ensuring effective communication in accordance with linguistic and cultural norms. The author explores the peculiarities of vocabulary acquisition at the initial (A1), basic (A2), and threshold (B1) levels of Ukrainian language proficiency. The study examines teaching methods that include systemic-linguistic, conditional-communicative, and communicative types of exercises, as well as interactive methods such as language games, working with texts, and visual learning aids. Through the communicative approach, which involves working with realistic texts, role-playing games, and situational dialogues, the process of immersing foreign learners in the language environment is implemented. Based on the topic "Professions," both traditional systemic-linguistic and communicative tasks adapted to the needs of foreign learners are proposed. The presented set of exercises is aimed at the gradual development of lexical skills, ranging from familiarization with new words to their active use in speech. It facilitates the development of reading, speaking, listening, and writing skills. These tasks help foreign learners work with texts and create their own. The use of such methods contributes to increasing students' motivation and enhancing the effectiveness of vocabulary acquisition. Reading or listening to texts about famous Ukrainians fosters linguistic and cultural competence. The described approaches can be applied both in classroom settings and for independent student work. The practical significance of this study lies in the introduction of modern approaches to teaching Ukrainian vocabulary as a foreign language. The proposed approaches and types of exercises can be adapted for studying other topics in a foreign language audience at all proficiency levels.

Key words: methods of teaching Ukrainian as a foreign language, lexical competence, language proficiency levels, exercises.

*Стаття надійшла до редакції 27.02.2025
доопрацьована 03.03.2025
прийнята до друку 07.03.2025*